
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ ТА ХІМІЇ

Силабус

ОК 35, Польова практика

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Природничі науки»

II. Курс

Навчальний рік / Семестр 2025-2026 / 4-й семестр

Викладач, відповідальний за освітній компонент

Копор Золтан Гейзович

SSc, асистент

E-mail: kopor.zoltan@kmf.org.ua

Кабінет: 225

Дні та години консультації: два тижні

Викладач, відповідальний за освітній компонент

Желіцькі Іштван Йозефович

Магістр, старший викладач

E-mail: zselicki.istvan@kmf.org.ua

Кабінет: 225

Дні та години консультації: два тижні

Опис освітнього компоненту		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка	
Спеціальність	014 Середня освіта	
Предметна спеціальність	014.15 Середня освіта (Природничі науки)	
Кваліфікація	Бакалавр освіти. Середня освіта (Природничі науки). Вчитель природничих наук, фізики, хімії, біології, викладач фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі	
Форма навчання	денна/заочна	
Тип освітнього компоненту	Освітня програма Середня освіта (Природничі науки)	
Мови викладання	Угорська	
Кількість кредитів	3	
Всього годин	90	
	форма навчання	
	денна	заочна
Лекції	0	0
Практичні, семінарські заняття	0	0
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна робота	90	90
Консультації для здобувачів заочної форми навчання	0	0

Пререквізити освітнього компоненту

Практика (Педагогічна практика)

Анотація освітнього компоненту, мета, завдання

Анотація дисципліни

Польова практика обсягом у 90 годин призначена для студентів II-го курсу вищих навчальних закладів, які опановують природничі науки і є обов'язковою частиною навчального процесу, на

якій студенти завершують вивчення, закріплюють і поглиблюють знання, одержані на лекціях, практичних і лабораторних заняттях із дисципліни «Ботаніка» і «Зоології».

Польова практика проходить у заздалегідь визначений час, у визначених місцях і за визначеними маршрутами.

Метою практики

Метою практики є поглиблення і закріплення теоретичних знань і практичних навичок з організації та проведення польових спостережень з природничих дисциплін (ботаніка, зоологія, загальне землезнавство).

Завдання

Закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих у ході аудиторного вивчення природничих дисциплін та оволодіння навичками самостійного проведення польових досліджень, вміннями узагальнювати й аналізувати зібраний фактичний матеріал та оформлювати зібрані матеріали у вигляді звіту; набуття навичок самостійної організаторської і практичної діяльності майбутніми фахівцями.

Обов'язки студентів-практикантів:

1. Отримати від керівника практики до початку її проведення консультації щодо основних вимог по організації і керівництві практикою, порядок її проходження, оформлення усіх необхідних документів.
2. Пройти інструктаж з охорони праці і техніки безпеки.
3. Своєчасно прибути на базу практики і у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівника.
4. Нести відповідальність за виконану роботу і дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку за місцем проходження практики, правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії.
5. Вести записи у робочому щоденнику, з метою використання його для написання письмового звіту про практику.
6. Представити керівнику практики на рецензування письмовий звіт (чистовик), щоденник про виконання завдання практики та своєчасно скласти у присутності комісії залік з практики.

Основна тематика освітнього компоненту

Теми лекцій

Теми семінарських занять

Теми практичних занять

Теми лабораторних занять

Основні теми для самостійної роботи

Основні теми консультацій для здобувачів заочної форми навчання

Теми для індивідуальних завдань

Підготовчий етап практики

Тема 1. Ознайомлення з метою, завданнями практики та методами польових біологічних досліджень.

Тема 2. Ознайомлення з особливостями біорізноманіття району практики.

Знати основні вимоги щодо організації та проведення польових досліджень, підготовки звітності про проходження практики, техніку безпеки при роботі в польових умовах. Вміти надавати першу невідкладну допомогу при нещасних випадках в польових умовах. Оформлювати отриманий при польових спостереженнях фактичний матеріал та його систематизацію й узагальнення у вигляді окремого розділу до загального підсумкового звіту про проходження польової практики. Володіти знаннями про біорізноманіття Вміти використовувати основні методи біологічних досліджень.

Польовий етап практики

Бази практики: Заказник загальнодержавного значення «Великодобронський»; Карпатський біосферний заповідник (Юлівська гора, Чорна гора, Чорногірський заповідний масив); Карпатський біосферний заповідник («Долина нарцисів», Кузій), Музей екології гір і історії природокористування Карпат

Камеральний етап практики

Оформлення тексту звіту, польових щоденників, захист звіту.

Оволодіти навичками проведення камеральної обробки результатів досліджень за допомогою відповідних методів та програмних засобів.

Вміти оформлювати отриманий при польових дослідженнях фактичний матеріал та його систематизацію й узагальнення у вигляді окремого розділу до загального підсумкового звіту про проходження польової практики. Вміти презентувати результати польових досліджень.

Польовий журнал повинен містити наступну інформацію, розбиту за практичними ділянками:

Заказник загальнодержавного значення «Великодобронський», зона річки Латориця

- короткий опис заказник загальнодержавного значення «Великодобронський» (1/2 сторінки А4, близько 1000 знаків)
- визначення термінів, використаних у вступному польовому брифінгу (наприклад, флора, елемент флори, зональна рослинність, ендемічний, реліктовий, інвазивний вид, сукцесія тощо)
- короткий опис методу реєстрації таксонів, включаючи таксономічну таблицю;
- перелік видів рослин, що зустрічалися та були помічені під час польового дослідження (з угорською та латинською подвійними назвами видів)
- короткий опис методів, використаних для збору фауни водних макробезхребетних, і список видів, зібраних або побачених під час польових робіт (з подвійними назвами видів угорською та латинською мовами)
- короткий опис методу відлову комах у ґрунті та перелік зібраних видів комах (з подвійними назвами угорською та латинською мовами)
- короткий опис методу орнітологічних спостережень та збору даних, перелік видів птахів, які були помічені (з угорськими та латинськими подвійними назвами видів)
- короткий опис методу відлову дрібних ссавців, перелік відловлених видів гризунів (з угорськими та латинськими подвійними назвами видів)
- перелік інших видів тварин, які зустрічалися і були помічені під час польових навчань (з угорськими та латинськими подвійними назвами видів)
- короткий опис основних аспектів оформлення та аналізу ґрунтового розрізу
- короткий опис польового відбору проб води та деяких методів аналізу води

А також:

1. 25 гербарних карток і 25 етикетованих фотографій рослин;
2. 25 зоологічних колекцій (комахи, яйця, гнізда, пір'я, личинки, шкіра, скелети, мушлі равликів тощо) та 25 етикетованих фотографій тварин;

3. 10 етикетованих ландшафтних фотографій

Карпатський біосферний заповідник («Долина нарцисів», Кузій), Музей екології гір і історії природокористування Карпат

- короткий опис Карпатського біосферного заповідника (1/2 сторінки А4, приблизно 1000 знаків)
- короткий опис „Долини нарцисів” та природного заповідника Кузій (1/2 сторінки А4, приблизно 1000 знаків)
- поняття та визначення термінів, що використовуються під час вступного польового брифінгу (наприклад, характеристики річки Тиса, рівні річки тощо)
- перелік видів рослин (з угорськими та латинськими подвійними назвами видів), згаданих і побачених під час польової вправи
- список інших видів тварин, які були почуті та побачені під час польової вправи (з угорськими та латинськими подвійними назвами видів)

Також

1. 15 гербарних карток та 15 етикетованих фотографій рослин;
2. 5 зоологічних колекцій (комаха, яйце, гніздо, пір'я, личинка, шкіра, скелет, мушля равлика тощо) та 5 підписаних фотографій тварин;
3. 10 етикетованих ландшафтних фотографій

Карпатський біосферний заповідник (Юлівська гора, Чорна гора, Чорногірський заповідний масив)

- короткий опис Карпатського біосферного заповідника
- опис ботанічного заказника «Юлівська гора»
- опис ботанічного заказника «Чорна гора» і Чорногірський заповідний масив
- терміни, використані під час вступного польового брифінгу, та їх визначення
- перелік видів рослин, що зустрічаються під час польової вправи (з угорською та латинською подвійними назвами видів)
- перелік інших видів тварин (з угорськими та латинськими подвійними назвами), які були почуті та побачені під час польової практики

Методи навчання:

Польові екскурсії, презентація, проблемно-пошукові методи, обговорення, лекція-дискурс, практичні завдання, співбесіди).

Теми для колективних завдань (робота у групі):

Методи навчання

Дослідницький

Очікувані інтегровані, загальні та фахові компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, природничих, фізичних, хімічних, біологічних і педагогічних наук, що передбачає застосування теорій та методів природничих наук, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності (ФК)
-

Програмні результати навчання
ПРН11. Виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності. ПРН16. Уміє проводити демонстраційний 16 експеримент з коментарями, знати методику його проведення й оцінювання, уміє формувати в учнів експериментальні навички. ПРН17. Виконує експериментальні польові та лабораторні дослідження, інтерпретує результати досліджень, уміє виготовляти біологічні препарати, колекції, гербарії.

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання	
Поточний контроль	
Форми, методи, інструменти контролю	Максимальна кількість балів, що накопичуються
Активність на практичних, семінарських заняттях	-
Виконання лабораторних робіт	-
Виконання індивідуальних завдань	-
Виконання завдань у групі	-
Написання контрольних робіт, тестів	-
Виконання завдань із самостійної роботи	100
Підсумковий контроль	
Форми, методи, інструменти контролю	Максимальна кількість балів, що накопичуються
Залік: усний	100
Максимальна кількість балів: 100	
Оцінку можна отримати автоматом при умові:	
Складання заліку є обов'язковим	

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання		
Семестрові завдання	Бали	Критерії оцінювання

Участь на практиці	60	Участь на екскурсіях, польових навчаннях, подання польового журналу після кожної практики.
Практичні завдання	20	Виконання практичних завдань у письмовій формі. Оцінюється: своєчасність, якість, точність та самостійність (творчий підхід) виконання практичних завдань згідно методичних рекомендацій.
Самостійна робота	20	Складання звіту та щоденника практики.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни враховує результати поточного та підсумкового контролю.

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Максимальний загальний бал оцінювання складає 100 балів.

Політика щодо відвідування занять

Обов'язковий

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II визначається положенням «Положення про академічну доброчесність» затвердженого Вченою радою Протокол №9 від 20 грудня 2022 року.

Вказану інформацію можна знайти за посиланням:

https://kmf.uz.ua/mik/minosegiranyitasi_kezikonyv.pdf

Якою мірою можна використовувати штучний інтелект під час проходження курсу згідно з шкалою, прийнятою в ЗУІ:

Під час підготовки до семінарських і практичних занять	-
Під час підготовки до лабораторних занять	-
Під час виконання індивідуальних завдань	-
Під час виконання групових завдань	-
Під час самостійної роботи	-

Рекомендовані джерела

(основна та допоміжна література, електронні та онлайн інформаційні ресурси)

Основна література

- Kolozsvári I. – Csomai Z. – Kohut E.: 2020: Методичний посібник для навчально-польових практик з докільлезнавчих дисциплін (Módszertani kézikönyv kárpátaljai környezettudományi terepgyakorlatokhoz). II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola „RIK-U” Kft., Beregszász-Ungvár, 144 p. <https://kmf.uz.ua/hu/kiadvanyaink/modszertani-kezikonyv-karpataljai-kornyeztudomanyi-terepgyakorlatokhoz/>
- Якоб Елеонора, Копор Золтан, Гаднадь Іштван, Когут Ержебет, Кутоші Камілла: Наскрізна програма практики підготовки бакалаврів з галузі знань 014 Освіта, напрям підготовки: «Біологія та здоров'я людини». Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, Берегове, 2024. - 41 с. - у формі електронного видання.
- Географія Карпатського басейну: природа, суспільство, економіка, етнографія. Наукове видання (колективна монографія) / Редактори: Йосип Молнар, Гейзо Папп. Терміни – Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Будапешт–Берегове, 2022. – 504 с. <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/2508?locale=uk>
- Kolozsvári I. – Dévai Gy. – Kohut E. (2022): Hidrobiológia. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász–Ungvár.
- Hadnagy I., Kopor Z. Általános természetföldrajz. Módszertani útmutató gyakorlati és szemináriumi foglalkozásokhoz. II. RF KMF elektronikus forma. Beregszász – 2025
https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_2025/Hadnagy_I_Kopor_Z_%c3%81tal%c3%a1nos_term%c3%a9setf%c3%b6ldrajz_m%c3%b3dsz_%c3%batmutat%c3%b3_%d0%97%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b5_%d0%b7%d0%b5%d0%bc%d0%bb%d0%b5%d0%b7%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be.pdf
- Когут Е., Сікура А., Коложварі І., Гаднадь І., Копор З. Зміст навчальної польової практики як елементу підготовки бакалаврів з галузі знань Природничі науки (напрямок підготовки 014 Біологія та здоров'я людини). Biogeosphere and Socium. International Scientific Conference: the program, abstracts (September 25-27, 2024; Słupsk, Poland). Chernihiv: Publishing House “Desna Polygraph”. 2024. pp. 162-164.
<https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/4465>
- Kázmér É., Kopor Z., Molnár K. Ukrajna Vörös Könyvének bemutatása. Közoktatás (A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja). XXVII. évfolyam, 2023/1. szám. Beregszász – 2023
<https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/3716>
- Ваш Г. – Желіцькі І. – Іллар Л. – Копор З. – Коложварі І. (2021) Термінологічний словник. Навчальний посібник із Зоології (хребетні).
[https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_konyvek_frisitett_2023/Vass_G_Zselicki_I_Moln%c3%a1r_A_Kop_or_Z_Kolozsvari_I_Modszer_utmut_Zool%c3%b3gia_\(gerinchur\)_2021.pdf](https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_konyvek_frisitett_2023/Vass_G_Zselicki_I_Moln%c3%a1r_A_Kop_or_Z_Kolozsvari_I_Modszer_utmut_Zool%c3%b3gia_(gerinchur)_2021.pdf)
- Kohut E., Takács G., Kázmér É., Fülöp M., Kopor Z. (2023) Módszertani segédlet növényrendszertani gyakorlathoz
[https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_konyvek_frisitett_2023/Kohut_E_Takacs_G_Kazmer_E_Fulop_M_Kopor_Z_Modszertani_utmutato_Botanika_\(rendszerteran\)_gyakorlati_foglalkozasokhoz_2023.pdf](https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_konyvek_frisitett_2023/Kohut_E_Takacs_G_Kazmer_E_Fulop_M_Kopor_Z_Modszertani_utmutato_Botanika_(rendszerteran)_gyakorlati_foglalkozasokhoz_2023.pdf)

Допоміжна література

1. Біорізноманіття та природні умови орнітологічного заказника Товар. Наукове видання (колективна монографія) Науково-дослідного центру імені Іштвана Фодора і кафедри біології та хімії Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Автори: Степан Коложварі, Єва Андрик, Іштван Гаднадь, Тіберій Любка, Золтан Чома та Ержебет Когут. Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2023. – 116 с. <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/3347>
2. Енергетична характеристика приповерхневого вітрового поля на Закарпатті. Наукове видання (монографія) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Автор: Іштван Гаднадь. Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2023. – 224 с.

<https://kmf.uz.ua/hu/kiadvanyaink/a-felszinkozeli-szelmezo-energetikai-jellemzese-karpataljan-monografia/>

3. Сікура А.Й., Копор З.Г.: Досвід утримання колекцій голонасінних рослин в Україні: напрацювання, складнощі, перспективи (відп. ред.: Бойко Н. С.). Монографія – ТОВ «Білоцерківд-рук», Біла Церква - 2023. – 368 с.

<https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/4583>

4. Hadnagy I., Kopor Z., Kolozsvári I., Kohut E. A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA METEOROLÓGIAI ÁLLOMÁSÁNAK BEMUTATÁSA. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Biológia és Kémia Tanszékének, valamint Fodor István Kutatóközpontjának tudományos módszertani kiadványa. Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, Берегове, 2025. - 43 с.

[https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-](https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_2025/Hadnagy_Kopor_Kolozsv%a1ri_Kohut_II_RF_KMF_meteorol%b3giai_%a1llom%a1sa.pdf)

[bkt/Modszertani_kiadvanyok_2025/Hadnagy_Kopor_Kolozsv%a1ri_Kohut_II_RF_KMF_meteorol%b3giai_%a1llom%a1sa.pdf](https://okt.kmf.uz.ua/bkt/oktat-bkt/Modszertani_kiadvanyok_2025/Hadnagy_Kopor_Kolozsv%a1ri_Kohut_II_RF_KMF_meteorol%b3giai_%a1llom%a1sa.pdf)

Бібліотека ЗУІ імені Ференца Ракоці II;

Бібліотека кафедри біології та хімії;

Аудиторія кафедри біології та хімії;

Електронні та онлайн інформаційні ресурси

Kárpátaljai természet sokszínűsége

<https://fodoristvankk.kmf.uz.ua/karpatalja-termeszeti-sokszinusege/>

Kárpátaljai Élőlény-monitorozó, KÉM:

<https://fodoristvankk.kmf.uz.ua/karpataljai-eloleny-monitorozo/>

Google Earth

<https://earth.google.com/web/>

Google My Maps

<https://www.google.com/maps>

Доступ до «Google Classroom» освітнього компоненту

денна: <https://classroom.google.com/c/Nzc0MTQ5MDA3NjM2>

заочна: <https://classroom.google.com/c/Nzc0MTQ4OTQyNzcx>

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність

Методична підтримка:

- Силабус
- Google Classroom
- Тематика та вимоги до польових практик
- Університетська бібліотека, наукові джерела
- Онлайн-бази даних: Google Scholar, ResearchGate, Scopus

Технічна та інформаційна підтримка:

Обладнання, необхідне для проведення польових практик, є специфічним; нижче наведено деякі з найбільш уживаних:

- Ноутбук, мультимедійний проєктор.
- Програмне забезпечення: Microsoft Windows 10 PRO, Office 2016, Google Workspace for Education, Excel.
- Фотоапарат або смартфон для документування.

Обладнання, необхідне для польових досліджень:

- Польовий щоденник, зошит, бланки даних
- Карта, GPS
- Визначники рослин, польові ключі для визначення видів
- Вимірювальні прилади: термометр, гігрометр, вимірювач вологості ґрунту, рН-метр
- Інструменти для збору зразків: секатор, маленька лопата, пінцет, лупа; паперові пакети, гербарний прес, газета, етикетки
- Захисне спорядження: капелюх, рукавички, закрите взуття, дощовик

Для лабораторної обробки:

- Лупа
- Мікроскоп і предметні скельця

Інша інформація, пов'язана з освітнім компонентом

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання

Семестрові завдання	Критерії оцінювання
Участь у польових навчаннях, заповнення польового журналу, виконання всіх вимог навчань, відпрацювання пропущених польових навчань.	Участь у польових навчаннях, подання польового журналу після кожного польового практика.
	З метою забезпечення проведення практики на базі практики вводиться система поточного та підсумкового контролю виконання основних розділів та завдань практики. Зокрема: а) табелювання щоденного виходу студентів на практику; б) перевірка щоденних записів проходження практики старостою групи та керівником практики; в) оперативний контроль за збором студентами матеріалів до написання письмового звіту про проходження практики; г) підсумковий контроль керівника практики за написанням кожним студентом письмового звіту про проходження практики і підготовка їх до складання заліку.

Політика практики:

- Участь на практиці є обов'язковим.
- Пропущені за об'єктивних причин (наприклад хвороба, академічна мобільність, тощо) практики підлягають обов'язковому відпрацюванню згідно графіку консультацій викладача.
- Обов'язковою є присутність студента на підсумковому контролі.
- Запізнення на заняття не допускаються.
- Використання мобільних пристроїв допускається лише з дозволу викладача для вирішення навчальних завдань під час виконання практичних робіт.
- При виконанні письмових робіт студенти зобов'язані дотримуватися термінів, передбачених програмою навчального курсу.
- Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
- Перескладання незадовільних оцінок заліку здійснюється відповідно до Порядку ліквідації академічної заборгованості у ЗУІ ім. Ференца Ракоці II (<https://kmf.uz.ua/uk/infocenter/>)
- Навчання ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу.